

UNUTULANLAR DIŞINDA YENİ BİR ŞEY YOK ADLI ESERDEKİ ATASÖZLERİ, VECİZELER VE DEYİMLER*

Menşure AŞÇI**

Özet

Bu çalışmamızda, ilk baskısından itibaren çokça okunan, Türkiye için önemli bir dönemin anılarını ihtiva eden ve halkımız tarafından takdir edilen *"Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok"* adlı eserde geçen atasözleri, vecizeler ve deyimleri tespit edip sınıflandırdık.

Osman Pamukoğlu Paşa'nın Hakkâri Dağ Komando Taburu'nda görev yaptığı yılları anlattığı bu eser, sadece anı kitabı değil; ileride bu dönemleri merak edenler için değerli bir tarihi vesika ve edebiyatımız için dikkate alınması gereken kıymetli bir sanat eseridir. Bu anı kitabını sanat eseri olarak göstermemizin nedeni, ilk okumaya başladığımızdan itibaren dikkatimizi çeken atasözleri, vecizeler ve deyimlerin çokça ve yerinde kullanılmış olmasıdır. Ayrıca Osman Paşa'nın edebî üslubu, betimleme zenginliği ve sözcüklerin gücünü yerinde kullanması, eserin değerini arttıran diğer etkenlerdir. Hâlen ülkemizin bir numaralı sorunu olarak varlığını devam ettiren terörün, Osman Paşa tarafından çok iyi anlaşılmış ve anlatılmış olmasından dolayı bu eseri kamuoyuna tekrar hatırlatmak, ülkemiz insanı için bir hizmet olacaktır, düşüncesindeyiz.

Anahtar Kelimeler

Osman Pamukoğlu, Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok, Atasözleri, Deyimler, Vecizeler

PROVERBS, IDIOMS AND APHORISMS IN THE WORK OF "UNUTULANLAR DIŞINDA YENİ BİR ŞEY YOK"

Abstract

In this work we identify and classify the idioms, aphorisms, and proverbs which take place in the work called *"Unutulanlar Dışında yeni Bir Şey Yok (There Is Nothing New Except Forgottens)"* that is widely read since first edition and includes the memories of an important period for Turkey and appraised by public. This work which Osman Pamukoğlu Pasha tells about the years he served in Hakkari Commando Troop is not just a memoir but is a valuable historical document for the ones in the future who wonder about those years and a precious masterpiece that must be taken into account for our literature. The reason why we point out this work as a masterpiece is that proverbs, idioms, and aphorisms that attract our attention from the beginning are used widely and correctly. Besides Osman Pasha's literary style, ability of description and his using of words in correct places are the other effects that increase the value of the work.

* Bu çalışma, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Semineri olarak hazırlanmış ve kabul edilmiştir.

** Okt. Selçuk Üniversitesi Cihanbeyli Meslek Yüksek Okulu Türk Dili Öğretim Elemanı. mensuasci@hotmail.com

Terror which is still existing as a primary problem in our country is understood well and told by Osman Pasha therefore we think that reminding this work to the public will be a facility for our people.

Key Words

Osman Pamukoğlu, "Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok (There Is Nothing New Except Forgottens)", Idioms, Aphorisms, Proverbs

I. GİRİŞ

Atasözü veya atalar sözü, “uzun deneme ve gözlemlere dayanarak söylenmiş ve halka mal olmuş söz” (TSI 1988: 100) demektir. Tanımından da anlaşılacağı gibi atasözleri anonimdir. Bunun yanında, “bir düşünceyi, bir duyguyu, bir ilkeyi kısa ve kesin bir biçimde anlatan, genellikle kim tarafından söylendiği bilinen özlü sözler” ise vecize veya eski tabirle kelâm-ı kibar (TSII 1988:1146) denir. Atasözleri ve vecizeleri çok olan milletlerin dilleri de medenî bir dil hâline gelmiş demektir. Özellikle atasözleri, sahip olduğu milletin seciyesini açık bir şekilde ortaya koyar. Onların tarihî süreçlerini, acılarını, sevinçlerini, kültürlerini ve bütün bu öğelerden çıkardıkları tecrübelerini anlatır. Vecizeler ise, genellikle milletin içinden yetişen büyük insanların sözleri anlamına geldiği için, bir nevi o topluluğun kültür ve medeniyet seviyesinin göstergesi sayılır.

Dilin işlenişi ve gelişmişliğinin göstergelerinden biri de deyimlerdir. “Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış anlatım ve tabirlere” (TS I 1988:368) deyim denir. Deyimler de atasözleri ve vecizeler gibi kalıp ifadelerdir. Deyimlerin diğer ikisinden farkı, tam bir anlatım birimi olmamalarıdır. Deyimler cümle içerisinde sadece belirli bir kelime grubunun kalıplaşmasıyla oluşurlar ve asla tam bir cümle gibi değerlendirilmezler. Bir dilin zenginliği mevzu bahis olduğunda, deyimlerin o dildeki kullanım sıklığı, çokluğu ve anlamlarının genişliği önemli bir mihenk taş olarak kabul edilir.¹

Gerek atasözleri ve vecizelerin gerekse deyimlerin bir metin içerisinde sıklıkla kullanılması, söz konusu metnin kıymetini, sanatsallığını ve edebî gücünü artırır. Bu nedenden dolayı ki biz, aslında bir anı kitabı olan, daha çok tarihî bir vesika olarak raflarda yerini almış *Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok* adlı kitap üzerinde böyle bir çalışma yaptık. Çünkü bu eserde geçen atasözlerinin, vecizelerin ve deyimlerin sayısı ve kullanımı daha kitabın başlarında dikkatimizi çekmişti. Özellikle bir askerin yazmış olduğu kitapta bu denli zengin atasözü, vecize ve deyimlere rastlamamız, bizi eser üzerinde inceleme yapmaya sevk eden ikinci bir etken olmuştur.

Bu çalışmamızda, General Osman Pamukoğlu’nun 1993-1995 yılları arasında Hakkari Dağ ve Komando Tugayı ve Güvenlik Komutanlığı görevi esnasında yaşadığı olayların anlatıldığı, *Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok* adlı eserinde geçen “atasözleri, vecizeler ve deyimlerin” tespitini ve sınıflandırmasını yaptık.

¹ Çalışmamız, bir eserin incelemesi olduğu için, tanımlar dışında doğrudan kullanabildiğimiz kaynakları sınırlı tutulmak zorunda kaldık. Fakat, gerek makalemizin konulara ayrılması ve incelenmesi, gerekse bu konuların değerlendirilmesi yapılırken şu eserlerin metotlarından, bilgilerinden istifade ettik: E. Kemal Eyüboğlu, *13. Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*, 2 cilt, İstanbul 1973; M.Sami Akalın, *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1966; Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler*, Ankara 1965; Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler El Kitabı*, Ankara 1965; Besim Atalay, *Çeşitli Halk Fıkraları ve Deyimleri*, Ankara 1968; Yusuf Ziya Bahadın, *Deyimlerimiz ve Kaynakları*, İstanbul 1958; Dehri Dilçin, *Edebiyatımızda Atasözleri*, İstanbul 1945; Selim Nüzhet Gerçek, *Atalar Sözü*, İstanbul 1961; Rauf Mutluay, *Türk Halk Şiiri Antolojisi*, İstanbul 1972; Mustafa Nihat Özön, *Atasözleri*, İstanbul 1956; Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1956; Osman Nuri Peremeci, *Atalar Sözleri*, İstanbul 1943; Şaban Sezgin, *Türkçe Deyimler ve Kelime Grupları Sözlüğü*, İstanbul 1969; Türk Dil Kurumu, *Bölge Ağzlarında Atasözleri ve Deyimler*, 2 cilt, Ankara 1969-1971; Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük 1-II*, Ankara 1988; Milli Kütüphane Genel Müdürlüğü, *Türk Atasözleri ve Deyimleri*, 2 cilt, İstanbul 1971.

Eser ilk defa 2002 yılında basıldı. Yayınlandığı tarihten itibaren büyük yankılar uyandıran ve okuyucuların beğenerek okudukları bir kitap hâline geldi. Bu nedenle defalarca baskısı yapıldı. Okuyan herkesin yakınlarına tavsiye ettiği, kahraman Türk askerinin Güneydoğu'daki PKK terörüne karşı gösterdiği cesaret ve başarıyı anlatan bu kitap, sadece anıların kaleme alındığı bir eser değil, aynı zamanda üslubu ve güçlü kurgusu ile de takdir topladı. Kitaba duyulan bu ilgi ve özellikle Osman Paşa'nın eseri vücuda getirirken kullandığı atasözleri, vecizeler ve deyimler, bizi bu kitap üzerinde çalışma yapmağa sevk etti.

Çalışmamıza ilk önce eseri belli bir inceleme yapmadan, bir anı kitabı okur gibi yüzeysel okuyarak başladık. Okumayı bitirdikten sonra, Osman Pamukoğlu'nun eserinde kullandığı atasözlerinin tespitini yaptık. Tespit ettiğimiz atasözlerini birer birer fişledik. Atasözlerini bitirdikten sonra, kimin tarafından söylendiği belirtilen veciz sözleri fişledik. Eserde kime ait olduğu belirtilmeyen veciz sözler çoğunlukta idi. Bunların tespiti de yaptık. Atasözleri ve vecizeleri konularına göre sınıflandırdık. Bütün ara başlıklarda topladığımız atasözleri ve vecizeleri alfabetik sıraya uygun bir şekilde sıraladık. Aynı işi daha sonra deyimler üzerinde de uyguladık.

II. OSMAN PAMUKOĞLU'NUN HAYATI

1947 yılında Sinop'un Gerze ilçesinde doğan Pamukoğlu, Selimiye Askeri Ortaokulu, Kuleli Askeri Lisesi, Kara Harp Okulu, Piyade Okulu, Kara Harp Akademisi, Silahlı Kuvvetler Akademisi ve Milli Güvenlik Akademisi'nde öğrenim görmüştür.

11 yaşından başlayarak 43 yıl üniforma giymiştir. On yıl piyade subayı, 16 yıl kurmay subay olarak, kıta komutanlıkları ve karargâh subaylığı görevlerinde bulunmuştur. 1993'de Tuğgeneralliğe, 1997'de Tümgeneralliğe yükselmiştir. 2002'de Tümgenerallikten emekli olmuştur.

1990-1992'de Edirne-Uzunköprü'de 42'nci Piyade Alay Komutanlığı, 1993-1995'de Hakkâri'de Dağ ve Komando Tugayı ve Güvenlik Komutanlığı, 1998-2000'de Kıbrıs'ta 28'nci Mekanize Piyade Tümen Komutanlığı, 2000-2001'de İstanbul'da Piyade Okul Komutanlığı görevlerini yapmıştır. Osman Pamukoğlu, 1. Dereceden Altın Üstün Cesaret ve Feragat Madalyası, iki kez Üstün Cesaret ve Feragat Nişanı ve beş kez Üstün Birlik Yetiştirme Nişanı almıştır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

General Osman Pamukoğlu, 1993-1995 yılları arasında Hakkari Dağ ve Komando Tugayı ve Güvenlik Komutanlığı yapmıştır. Bu dönem, Güneydoğu'da PKK'ya karşı yapılan mücadelenin tarz ve yöntemlerinin değiştiği ve PKK'nın omurgasının kırıldığı yıllardır. Aynı dönemde, Hakkari'de PKK oluşumlarına manevra gücü olarak 1000-2000 askerden oluşan 779 hareket, manevra gücü 3000-5000 askerden meydana gelen 78 hareket yapılmıştır. 23 kez 1000-5000 askerden oluşan güçlerle Kuzey Irak'taki PKK kamplarının birkaçına aynı zamanda taarruz

edilmiştir. Görev yaptığı süre içinde muharebeleri bizzat yöneten ve fiilen çatışmalara giren Osman Paşa, 778 günde yapılanları, muharebelerin ayrıntılarını ve Kuzey Irak'ta yaşananları *Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok* adlı eserinde kaleme almıştır. Emekli olduktan sonra çeşitli üniversitelerde ve değişik yerlerde konuşmalar yapmış, liderlik dersleri vermiştir. Son yıllarda aktif siyaset hayatına atılmış, Hak ve Eşitlik Patisi'ni kurmuştur. Hâlen bu partinin genel başkanlığını yapmaktadır.

III. UNUTULANLAR DIŞINDA YENİ BİR ŞEY YOK

Çalışmamızı eserin 2004 baskısını (İnkılâp Yayınları, İstanbul) temel alarak yaptık. Eserin tam adı *Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok, Hakkâri ve Kuzey Irak Dağlarındaki Askerler*'dir. Eser "Önsöz" ve "Ekler"le birlikte altı bölümden oluşurulmuştur. Birinci bölüm "Öncesi" başlığı altında verilmiştir. Bu dönemde 1993 öncesi bölgedeki durum hakkında bilgiler sunulmuş ve konu hakkında bir fotoğraf çekilmiştir. İkinci bölüm "1993 Dönemi" başlığını taşımaktadır. Başlıktan da anlaşılacağı gibi, 1993'teki olaylar bu bölümde anlatılmıştır. Üçüncü bölüm "1994 Dönemi", dördüncü bölüm ise "1995 Dönemi" başlığını taşımaktadır. Ekler bölümü kendi içinde üçe ayrılmıştır: "a) İsimleriyle Güneşi Yükseltenler, b) Hakkâri Harekât Bölgesi, c) Harekât fotoğrafları."

Bu eser, vatanımızın bütünlüğü için şehit düşen, gazi olan ve oralarda görev yapan yüz binlerce askerimizin yaşadıklarını en güzel biçimde dile getiren, gerçek bir komutanın kitabıdır. Eseri okuduktan sonra, bugünkü rahat ve huzur içindeki yaşamımızı, adları unutulmuş olan binlerce şehidimize borçlu olduğumuzu hiç bir zaman unutmamamız gerektiğini daha güzel anlıyoruz.

Emekli General Osman Pamukoğlu, bu kitabıyla ülkeyi yöneten siyasetçilerle birlikte, Türk halkının dikkatini PKK terör örgütüne çekmek istemiştir. Sayın Pamukoğlu'nun yazdıkları ne kadar gerçek ise o kadar acıdır da. Ayrılcı terör örgütü PKK'nın silahlı ve silahsız eylemlerini kültürel hak arayışı olarak gören ve kamuoyuna bu şekilde göstermek isteyen kişiler bu eserden çok şey öğrenmiş olmalıdırlar. Türk milletinin sinelerinden çıkan Türk Silahlı Kuvvetleri, Türk devlete karşı silahlı kalkışmada bulunan bir örgülle karşı karşıya kalmış ve bu mücadeleden yüzünün akıyla çıkmıştır. Bağımsız bir devlet iç isyanı nasıl bastırıyorsa, PKK isyanını da aynı şekilde bastırmıştır. Eserde, PKK terör örgütünün yalnız sınırlarımız içinde değil, komşu ülkelerde konuşlandığı, yıllardır dost ve müttefik (!) tanıdığımız gizli düşman ülkeler tarafından desteklendiği delillerle açıklanmıştır. Kitabı okuyan her Türk, PKK'nın ne olduğunu ve ne istediğini çok iyi anlayacaktır.

Kitabın yazılışından bugüne gelindiğinde, ortada unutulmalar dışında yeni bir şeyin var olduğunu görüyoruz: Yıllardır Türk topraklarında ayrı bir devlet kurmak isteyen PKK, şimdi yalnız Türk topraklarında değil, bazı komşu ülkelerin topraklarından koparılabilecek toprak parçasını da sınırlarına dâhil ederek, tahmin

edilenden daha geniş toprakları gasp etmek istemektedir! "Terör durdu, silahlı eylemler sona erdi" diye düşünenler, PKK terör örgütünü bilmeyenlerdir. Terör örgütünü bilenler, bu işin henüz bitmediğini, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin terörü sıfırlaması için devleti yönetenlerden ciddi anlamda siyasi destek alması gerektiğinin altını çizmektedirler. Bu eser ise durumun böyle olduğunu ve olacağını bize 2002'den beri haykırmaktadır. Geldiğimiz nokta, Pamukoğlu'nun haklılığını bir kere daha teyit etmektedir.

Yıllar sonra gerçekten değerli bir kitap çoksatar listesinde yerini almıştır. Emekli General Osman Pamukoğlu'nun çok ilginç, düşündürücü ve öğretici kitabı bu kez gereksiz yazarların gereksiz kitaplarını geride bırakarak çoksatarlar listesinde birinci duruma yükselmiştir. Aslında bu kitap sadece emekli bir paşanın kitabı değil, canlarıyla, kanlarıyla ülkemizin bölünmemesi için savaşı, şehit olan, sakat kalan kahramanların kanlarıyla yazdığı bir kitaptır. İmza ise onların önderi ve yol göstericisi olan kahraman Paşa'ya ait.

Kitabın adı bile suratımıza inen bir tokat gibidir: "*Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok*". PKK kalkışması sırasında hayatını sorgusuz sualsiz, maddi manevi bir şey beklemeden veren kahramanların (olmayan) suratımıza indirdiği acı bir tokattır. Bu eser içimizi kanatan, vicdanımızı sızlatan, bizi aynada kendi yüzümüze bakamayacak hale getiren bir eserdir.

Unuttuğumuz, belki de hiç bir zaman bilmediğimiz, bilmek istemediğimiz, al bayrağa sarılı tabutları geldikçe belki biraz aklımıza düşen, dünyanın en kanlı ve en insanlık düşmanı terör örgütüne hak ettiği dersi veren, herkesi korkutan PKK'yı arkasına bakmadan, çorbalarını söndürmeden kaçmaya mecbur bırakan kahramanlar bu kitapta anlatılıyor.

Oğlu şehit olan babanın Osman paşaya yazdığı mektupta "paşam beni de emrine al. Senin emrinde dövüşeyim" demesi, Türk olan herkesi ağlatmıştır. Şehit olan erlerin yazdığı şiirler de öyle. Askere davul zurnayla giden, tezkereyi alırken şu hainlerin kökü kazınana kadar savaşmak istiyorum diyen, postalı parçalanmış ayağı kan içindeyken düşmanın peşinden koşan asker nasıl bir askerdir? Dünya tarihinde böyle kahramanlıklar görülmüş müdür? İnsan okurken Türk olduğu için gurur duyuyor, irkiliyor.

Kitapta daha da ilginç olaylar anlatılıyor. Bir operasyon sonrası "ben askerime leş toplatmam, biz yok eder geçeriz leş toplamayız." dedikten sonra, bir generalin arayıp "Paşam lütfen leş demeyin ayıp oluyor, daha yumuşak bir deyim kullanın." Demesi; dağdaki PKK kadrosu ile şehirdeki milislerin birleşip tugay karar-gâhına saldırırken, açılan karşı ateşte PKK milislerinin kırılan camlarının parasını ödemeyi üstlenen Türkiye'nin valisi; ölen PKK militanlarına otopsi yapmak isteyen Türkiye'nin savcısı; PKK'nın üst düzey yedi yüz kişisi Türk topraklarında kongre yaparken MİT'in bunu 22 kez haber vermesine rağmen harekete geçmeyen yetkililer; İran topraklarındaki PKK kamplarına yapılacak baskının MGK tarafından engellenmesi; arkasından bu kamptaki militanların eylem yaparak yirmi as-

keri şehit etmesi; ayrı ayrı üzerinde durulması gereken manidar hâdiselerdir. Kısacası, anlattıkları, dili, üslubu ve çarpıcı delilleriyle, eser başlı başına bir tarihî vesikadır. Biz bu eseri okurken de, üzerinde çalışırken de büyük bir haz aldık. Temennimiz herkesin bu eseri okumasıdır.

IV. İNCELEME:

IV.1. Eserde Yer Alan Atasözlerinin Sınıflandırılması:

IV.1.1. İnsanla İlgili Atasözleri:

“Acemi marangozun yongası çok olur.”(42)

“Aptallar yaşam ve ölüm için uzağa bakarlar, her ikisi de yanı başlarındadır.”(244) –Kuzey Amerika yerlilerinin (Apaçi) atasözü-

“Bu ne bitmez deme, bitmedik yol yok. Bu aşılmaz dağmış deme, aşılmadık dağ yok.”(303)

“Büyükler yeminle, çocuklar şekerle kandırılır.”(249) -Alman atasözü-

“Destursuz bağa girilmez.”(127)

“El yumruğu yemeyen kendi yumruğunu değirmen taşı sanırmış.”(211)

“Gevşek beden, gevşek zihne neden olur.”(50)

“Gölgede güneşlenilmez.”(14)

“İnsan, kırk beşinden sonra gecede kırk dayak yer.”(245)

“Kanda kına yakılamaz.”(127)

“Kırk yıllık bozuk sirke satılamaz.”(127)

“Lafla peynir gemisi yürümez.”(69)

“Tek kişilik bir azık iki kişiyi aç bırakır.”(263-264)

“Tırnağı olan başını kaşısın.”(331)

“Titrek ve ürkek adımlarla yol gidilmez.”(52)

“Yıldırımın çarptığı insan gök gürültüsünü duymaz.”(37)

IV.1.2. Doğa İle İlgili Atasözleri:

“Ateş düştüğü yeri yakar.”(142)

“Ateş kendi kendine yanmaz.”(13)

“Dümenin terbiye demediğini kayalar terbiye eder.”(224)

“Harman yeri düz olunca, sap yığını dağ gibi görünür.”(188)

IV.1.3. Hayvanlarla İlgili Atasözleri:

“Anadolu’da boğa olmak için boynuzunda çamur olması gerekir.”(235)

“Ardından yüz köpek havlamayan kurt kurt sayılmaz.”(166)

“Eldiven giymiş kedi fare yakalayamaz.”(189)

“Horoza çok olan köyde sabah olmaz.”(331)

“Keçi şarap içince dağa kurt aramaya çıkarmış.”(188)

“Şaşkın ördek kıçtan dalar.”(117)

“Yırtıcılar yalnız, kargalar kalabalık uçar.”(330)

IV.1.4. Araç Gereçlerle İlgili Atasözleri:

"Baştan kara."(15)

"Bir hançer yüz özdeyişten daha etkilidir."(33)

"Çürük tahtadan oyma yapılmaz."(316)

"Demir tavında dövülür."(193)

"En büyük kusur sığlıktır."(34)

IV.2. Eserde Geçen ve Kime Ait Olduğu Belirtilen Vecizeler:

"Arkasında düşmanı hisseden önündekiyle savaşılamaz." Cengiz Han(63)

"Emir vermek için itaat etmenin şart olduğunu söylerler, fakat sürekli itaat edende de komutanlık niteliği kalmaz." Napolyon (66)

"İstikbalin vicdanı aşk istemez, kin tutmaz"

"Tarih nankör değildir, bir hizmeti unutmaz" M.E. Yurdakul (7)

"Kudretsiz dimağlar, zayıf gözler gerçeği görmezdi. Saygısızlığın, tecavüzün büyüğü küçüğü olmazdı, güç ve kudretini ispat etmeyene itibar edilmez, ancak zaferle kuvvet ve otoritesini ispat edene saygı ve itibar kendiliğinden gelir." M.K. Atatürk(57)

"Söylesem, tesiri yok; sussam, gönül razı değil." Fuzulî(9)

IV.3. Eserde Yer Alan, Kime Ait Olduğu Belirtilmeyen Vecizelerin Konularına Göre Sınıflandırılması:

IV.3.1. İnsanlarla İlgili Vecizeler:

" Umutsuzluk insan iradesini felç eder. Toplumu sararsa korkmak gerekir."(335)

"Acı çekmeyen ve çekenlerden haberi olmayan acı dindirmenin yollarını aramaz, arasa da doğru şeklini bulamaz."(7)

"Aç insan kolay kandırılır."(64)

"Ateş yakar; insan bunu telkinle öğrenir."(165)

"Bir insanın emir vermeye hakkı olması için, emir verdiklerinden daha değerli olduğunu kanıtlaması gerekir."(65)

"Bir iş yapmayanın hiç yanlışı olmaz."(64)

"Bir korkuyla yüzleşmeyen insan her zaman ondan kaçmaya mahkûmdur."(313)

"Cesur insanın ruhunu hiçbir şey yıkamaz."(65)

"Cüretkâr davranırsan hiç kimse senin hata yaptığına inanmaz."(65)

"Çaresizlik insanların direncini arttırır."(211)

"Derin yaraların tedavisi uzun sürer."(64)

"Doğal bir içtenlik olmazsa amacınız gerçekleşmez. Çünkü Tanrı yardım etmez. İçtenlik amacınızın canı ve ruhudur."(45)

"Emirleri tekrar etmeyin. En zararlı şeydir ve kolaycılıktır. Yapılacak şey onları enerjik bir şekilde kontrol etmektir."(244)

"En iyi rehber bir kural kitabı değil, tecrübedir."(19)

"Ey oğul, bir gün yazarı olursan, kuşunun, birikmenin ve beklemenin yazarı-
sı, sakın masal anlatma ülkemin çocuklarına."(11)

"Gelecekte oynayacak film, her zaman bölümler halinde gösterilir, ama kasır-
gayı sezmek, bir algı ve kapasite meselesidir."(7)

"Gerçek güç insanları etkilemek ve onlara ilham vermektir."(244)

"Gerçekleri söylemek insanları özgür kılar."(25)

"Güçlükler insanın ne olduğunu gösterir."(64)

"Halk doğruyu bilirse, ülkenin daha güvende olacağına inanır."(315)

"Halkın gücü, yetki verdiği insanların yetenekleriyle sınırlandırılmaz."(125)

"Hasmını iyi tanımlayamaz, teşhis edemezseniz ne gücünü ne de taktiklerini
kestiremezsiniz."(36)

"Herkes kadar yaparsanız; hiçbir şey yapmamışsınızdır."(39)

"Herkesin sizi sevmesi için çaba göstermek bir sıradanlık işaretidir."(244)

"Herkesin yağdığını gördüğü yağmur için, yağmur altında kalanların bize
şemsiye lazım demesi gerekmez."(130)

"Hiçbir şey, bir annenin yavrusunu kaybindan daha öte bir acı veremez ve ya-
şatamaz."(193)

"İmkânsız lafını çok kullanmak haddini bilmemektir."(226)

"İnsanlar bir ölüyü iki kez öldürürler, hem toprağa hem de unutulmaya gö-
merer."(66)

"İnsanlar dünyanın doğasına egemen olamadığı ve akıl erdiremediği için
maddi şeyleri severler."(244)

"İnsanlar genellikle düştükleri yere bakarlar."(7)

"İnsanlar kandırılmaya hazır olmadan kandırılamazlar."(249)

"İnsanlar sorunun ne olduğunu öğrenmeye kalkmamalıdır."(7)

"İnsanlar yüksek mevkilerden düştükleri zaman güçlerini kaybettiklerinden
değil, dalkavuklarından ayrıldıkları için üzüntü duyarlar."(66)

"Kabul etmediğiniz sürece yenilmezsiniz."(97)

"Kalbinin sesini duyan insanlar hayal kırıklığına uğramaz."(65)

"Karşı taraf gibi düşünmeyi öğrenmek yetmez, daha hızlı düşünmeyi öğren-
mek gerekir."(118)

"Kimseye benzemeye çalışmayın."(244)

"Kişiliğinizi konumunuzla asla bütünleştirmeyin."(244)

"Kişisel yiğitlik karakter sağlamlığıdır."(65)

"Kötü oduncu baltası ile cebelleşir."(145)

"Kurallar ve örnekler bize göstermiştir ki, kurallardan ve örneklerden ayrıl-
maya hakkımız vardır."(185)

"Minnetle, taytay yaparak yürütülecek işlerden hayır çıkmaz.(70)

"Ne kadar eğitim almış olursan ol, öğretilenlerin hiç biri, seni o ana hazırlamış
değildir."(107)

"Özgür düşünmeden başaramazsınız."(66)

"Özgür düşünemeyen insanın davranışları kendi davranışı değildir."(66)

"Rütbe, mevki geçicidir, kalıcı olan şerefimiz olacaktır."(66)

"Sonsuz olmak için ilk şart cesur olmaktır."(65)

"Suçu işleyen cezayı bekler."(80)

"Tepenin öbür yanını görmek sıradanları sahip olduğu bir yetenek değildir."(7)

"Toplum yaşamındaki kötü giden bütün faaliyetlerin nedeni; kalıpcılık ve sıradanlıktır."(48)

"Topluma iyi ve kötü doğru şekliyle anlatılırsa, onlar mutlaka doğru olanı bulacaklardır."(7)

"Tutkudan başka hiçbir şey ciddiye alınmamalıdır."(48)

"Tutkusuz büyük bir iş başarılamaz."(65)

"Üç kişi bir sırrı ömür boyu saklayabiliyorsa, bilin ki, bunlardan ikisi ölü demektir."(65)

"Vatan sevgisinden beslenen fedakârlık duygusu dejenere insanlara gülünç gelir."(251)

"Yumruk sert olmasa da sizin beklemediğiniz zaman ve yerden geldiği için, sizi beklediğiniz yerden gelen, kuvvetli bir yumruktan daha fazla bir hasar yaratır."(137)

"Yumuşak ve uysal kişiler, küçük çaplı amir olurlar."(244)

"Zeki adamlar başkasının emrinde çalışmaya tahammül edemezler."(65-66)

IV.3.2. Hayvanlar ve Doğa İle İlgili Vecizeler:

"Deniz varsa korsan da olacaktır."(59)

"Fırtına kuşları rüzgârı sever."(68)

"Karanlık bir gökyüzü fırtınasız açılmaz."(68)

"Kargalar kalabalık uçar."(68)

"Kargaları kovalamak kartala şeref getirmez."(302)

"Meyvesi çamura düşüyor diye ağaca kızılmaz."(64)

IV.3.3. Askerlik ve Savaşla İlgili Vecizeler:

"Ancak, keskin bakışlı, sert savaşçılar aklın alamayacağı kadar inanılmaz görevleri yerine getirebilirler."(302)

"Asker ordudur. Hiçbir ordu askerinden iyi değildir."(101)

"Askerler kendilerini asker gibi hissetmelidir."(281)

"Askerlerin cesaret ve dayanıklılığı daha iyisi hayal bile edilemeyecek düzeyde olmalıdır."(236)

"Bir milletin şerefi cepheadaki askerin sırtındadır."(69)

"Bir ordunu işi siper kazmak ve toprağı savunmak değil, harekete geçip düşmanı yok etmektir."(88)

"Bütün gerçek sanatlarda olduğu gibi komutanlık da doğuştan bir olgudur."(258)

"En etkili muharebe taktiği hasma sürekli saldırımadır."(337)

"Gayri nizami savaş koşulları, Ferhat'ın dağları delen sabrının olmasını gerektirir."(64)

"General, düşman dışında hiçbir şeyle ilgilenmemelidir."(153)

"Hayattaki her şeyde olduğu gibi muharebenin de temel yasası; sürat, sürat, daima sürattir."(68)

"Hendek kazarak yorulmayın. Savunma taktikleriyle muharebe kazanılmaz."(314)

"İlk darbeyi beklemediği yere hızlı ve akıllı vur."(143)

"İlk hasım doğadır. Bir ordu ilk önce doğayı yenmelidir."(288)

"İnsan muharebeyi kazanabilecek tek makinedir."(223)

"İnsan, tek ve en üstün aracıdır."(223)

"İnsanlar gibi her silahın ayrı özelliği vardır. Asker bunu bilmelidir."(254)

"Kadirşinas bir ulus asla şehitlerini unutmamalıdır. Çünkü onlar hayatlarını, unutanların özgürlüğü ve korunmaları uğruna kaybetmişlerdir."(66)

"Kendilerini zamanında sığağa, soğuga, açlığa, susuzluğa ve benzer zorluklara alıştırmamış olanlar, askerlik sanatında başarısızlığa mahkûmdur."(65)

"Klasik muharebe akılla yürütülebilir. Gayri nizami harpte akıl yetmez; çok zeki olmak gerekir."(137)

"Komutan bilir ve emir verir."(281)

"Komutan; benim görüşüme göre, inanıyorum ki, tahmin ediyorum, sanıyorum gibi sözler kullanmaz."(281)

"Komutanın savaş yüzü olmalıdır. Emir yerine tavsiye veren kaybeder."(285)

"Konvansiyonel çatışmada zebaniyle karşılaşabilirsiniz, gayri nizami savaşta karşınızda şeytan bulunacaktır."(137)

"Konvansiyonel savaş, dağın ötesindeki kurak ova, dağın bu tarafındaki soğuk deniz de kurlsız savaştır."(242)

"Korkular ittifakları, ittifaklar savaşları doğurmuştur."(7)

"Küçük trompetçi kız romanı okur gibi askerlere hitap edilmez. Onların savaşçı tavrı, canlı ve sert bir sese ihtiyaçları vardır."(252)

"Muharebe hareket ve sürattir."(137)

"Muharebe hile, aldatma ve kurnazlıktır."(68)

"Muharebe sahasının içinde olmayan kimse, gerçekle ilgili hiçbir şey bilmez."(313)

"Muharebe, insan yaşamındaki faaliyetlerin en ciddisidir."(178)

"Muharebede her şey ruhanidir."(66)

"Muharebede; zekâ, ateşlilik, güçlü bir mantık ve aklın saldırganlığı olmalıdır."(175)

"Muharebeleri herkesin sandığı gibi süngünün parıltısı değil, askerin gözünün parıltısı, morali kazandırır."(66)

"Muharebelerin askerlere kazandırdığı ilk ve en kıymetli yetenek, onları diğer insanlardan daha çok dayanıklı hale getirmesidir."(288)

"Savaş bir gaddarlıktır; hiç kimse ve hiçbir zaman dilimi onu zarifleştiremez."(52)

"Savaş kazananı da yorar."(66)

"Savaş ve muharebeler taarruz demektir."(65)

"Savaş, ulusun kuvvetini göstermektir."(244)

"Savaşçılık orta kırat adamların yiyeceği nane değildir."(236)

"Savaşların bittiğini, biteceğini sananlar yüzerken çevresinde dolaşan köpek balıklarını tekmeyle kovmaya kalkışan insana benzer."(66)

"Savaşta komutanlık rütbeyle değil, herkesin göremeyeceğini görmekte olur."(66)

"Savaşta tek korkulacak şey korkudur."(66)

"Savaşta üstünlük kompleksiniz olmalıdır. Başarı bir tavidir. Kazanma tavrı, hareket ve ilerlemenin bir parçasıdır."(93)

"Savunma halindeki bir birlik, yenilmeye, yıpratılmaya mahkûmdur."(65)

"Sıradan olan şeyler muharebe koşullarında yürümez."(56)

"Silahlı bir gücü yönetmek bilgidenden daha fazlasını gerektirir."(143)

"Silahlı bir güç, disiplin ve otorite olmadan hareket alanında sevk ve idare edilemez."(337)

"Siz savaşla ilgilenmeyebilirsiniz, savaş sizinle ilgilenir."(66)

"Söylenileni yapan adamlar muharebe yapamazlar."(66)

"Usta asker çamuru ve gecenin karanlığını iyi bilen askerdir."(68)

"Vatanı için savaşan asker hiçbir yasaya karşı gelmiş sayılmaz."(64)

"Yaklaşmada yılan gibi sessiz ve gürültüsüz, saldırıda yırtıcı kuş gibi çullana-caksınız."(68)

"Zor lokma tavırlı, korku nedir bilmeyen bir insanı uyarmanın bir anlamı yoktur. Böyle bir asker başlı başına bir tehdittir."(177)

IV.3.4. Zamanla İlgili Vecizeler:

"Her şeyde süratli olacağız, daha süratli, en süratli olduğumuz zaman bile yerince hızlı olmuş sayılmayız."(30)

"İşimiz hasımdan önce zamanla olacaktır."(30)

"Kimseye zamanı gelmeden bir şey olmaz."(238)

"Ölümün avcılık yaptığı bu dünyada, kuşku ve pişmanlık için zaman yoktur. Zaman ancak karar vermek için vardır."(35)

"Zaman bir uzay boyutudur ve sonsuzdur. Ama insan için zaman, onun ömrüdür. Sıradan şeylerle zamanı çarçur ederek keçi boynuzu yemekten vazgeçin."(247)

"Zaman her şeyi eskitir ve işe yaramaz hale getirir."(241)

"Zaman, her şey."(41)

IV.3.5. Liderlik ve Yöneticilikle İlgili Vecizeler:

"İyi bir liderin efsanevi özellikleri olmalıdır."(304)

"Lider hakkaniyet ve adalet demektir."(245)

"Lider, beyinde devrim yapan ve herkesi peşinde sürükleyen fikir ve ruhlar rüzgârıdır."(203)

"Muharebelerde; vazgeçmez, inatçı, pes etmez ve dayanıklı lider işin sonunu getirir."(321)

"Sistem hata istemez, risk sevmez. Risk almadan başarı, hata yapmadan gelişme olmaz."(200)

"Sistem lider yetiştirmez. Sistem içinde kalınarak ancak yönetici olunur."(200)

"Yönetici sistemin adamı, onun kopyacıdır. Elindekini korur, kurumu sever, taklitçidir. Ufukları dardır, çarpıcı fikirlere gelmez, sadece yönetir. Statükocudur."(200)

IV.3.6. Tarih ve Dünya İle İlgili Vecizeler:

"Tarih hatır gönül tanımaz. Verdiği derslerin bedelini peşin alır."(7)

"Tanrıdan ve tarihten saklanacak bir şey yoktur."(61)

"Dünya her zaman emniyetsiz olacaktır."(235)

"Bir ulusun tarihi her gün yazılır."(235)

IV.3.7. Dinle İlgili Vecizeler:

"Tanrı doğruluk demektir."(104)

IV.3.8. Kahramanlık ve Cesaretle İlgili Vecizeler:

"Cesaret büyük ölçüde alışkanlık ve kendine güvendir."(163)

"Cesaret mertliğin en belirgin niteliğidir. Dünyada taklit edilemeyen tek şeydir."(65)

"Cesaret, cesaret, her zaman cesaret; sürat, sürat, daima sürat."(69)

"Cesur ve mert insanlar karşısındakilere de aynı hasleti aşırlar."(231)

"Hatayı önlemenin tek yolu ihtiyatlı olmak değil, cesarettir."(145)

"İşin sonunu düşünenler cesur olamazlar."(232)

"Kahraman, yapılması gerekenleri hiçbir kişisel kaygı duymadan yapana denir."(262)

"Kahramanlara emir verilmez."(69)

"Sonsuz olmak için ilk şart cesur olmaktır."(65)

IV.3.9. Ölümle İlgili Vecizeler:

"Kaçınılmaz sonuçlara peşinen üzülme ve bunu dert edinme bilinçli, sağlıklı bir ruhun işi değildir. Ancak, şehitleri herkesin üstüne çıkaran, onların ölümleri değil, ölüm sebepleridir."(66)

"Kimse ateşte yananlar kadar emin olmaz. Ölüm de öyledir. Ölümü saniye saniye hisseden emin olur."

"Ölümden korkmayan ölmez; ölüm kendine koşanları hiçbir zaman vurmaz."(66)

"Ölümün korkusu, ölüm acısından daha şiddetlidir."(66)

IV.3.10. Vatan, Vatan ve Millet Sevgisiyle İlgili Vecizeler:

"Özgür bir millet, sınırlarını kimseyle pazarlık konusu yapmaz."(65)

"Sağır bir iyimserlik bir ulusu zayıflatmaktan başka bir işe yaramaz."(65)

"Türklerin vatanlarına bağlılıkları her huylarının üstündedir."(65)

"Vatan toprağı bir köylü aşkıyla ve saflığıyla sevilmelidir."(43)

"Vatanını seven, hayatın her yaşında ateşlidir."(65)

"Yürek neredeyse, gerçek vatanseverlik de oradadır."(64)

IV.3.11. Sanatla İlgili Vecizeler:

"Gerçek sanatçıda teknik hata olmaz."(66)

"Sanat dünyanın en zor işidir."(235)

"Sanat insanın özgür olarak karar vermesini ve becerisini sınırsız ortaya koymasıyla yükselir."(235)

"Sanat ustalarıyla sanattır."(258)

"Yaratma yoksa sanat da, meslek de yoktur."(66)

IV.3.12. Soyut Kavramlarla İlgili Vecizeler:

"Acı insana öğretir."(106)

"Bütün planlar başlangıç içindir. Bir süre sonra işe yaramaz. Çünkü hareket her şeyi yerinden oynatır."(171)

"Büyüklük, ölüm bilincine rağmen gösterilen cesarettir."(65)

"En kıymetli okul zorluk okuludur."(64)

"Gözü peklik bir hikmettir."(163)

"Halk tarafından devlete, sen bana hizmet etmek için varsın; bunun ötesinde senin bir başka anlamın yok denildiğinde, her şey yoluna girecektir."(248)

"Hareket eden her şey etki yaratır."(333)

"Hayal gücü ne kadar geniş olursa, plan da o oranda geçerli olur."(171)

"Her peyderpey takviye, sürekli olarak gecikmiş takviyedir."(255)

"Her şey eksiktir."(137)

"Her şeyin anası tecrübedir ve ustayı tecrübe yaratır."(68)

"Her şeyin değeri zorluğundadır."(64)

"Hiçbir iş başında bulunan adamın seviyesinden yukarı çıkamaz."(66)

"Mesele tam ve ayrıntılarıyla bilinmezse tamamı hiçbir zaman öğrenilemez."(7)

"Özgürlük insanın hiç eskimeyen değeridir."(66)

"Sürprizler ancak, kendine güven ve hızlı tepkiyle bertaraf edilebilir."(171)

"Taklitle olmaz, doğrusunu bilmekle olur. Üstelik hiçbir taklidin şaheser olma şansı yoktur."(329)

"Unutulanlar dışında yeni bir şey yok."(344)

"Üç türlü yalan vardır; adi yalan, yeminli yalan ve resmi istatistikler."(65)

"Üzüntüler yalnızlıkla büyür."(65)

"Üzüntünün tek ilacı harekettir."(65)

"Zafer makinelerden daha çok ruhların bakımına dayanır."(304)

IV.4. Eserde Geçen Deyimler:

Acıya su serpmek:"Bu iki nesne neden bu derece etkili ve dayanılmaz acıya su serpiyor?"(195)

Acıyı tazelemek:"Durup dururken birden bire acıyı tazelemeye kalktığından..."(196)

Adam gibi şekle sokmak:"...bina ve çevresini adam gibi bir şekle soktular."(323)

Ağzı ile kuş tutmak:"İsterse ağzıyla kuş tutsun."(202)

Ağzı kenetlenmek:"Ama nedense bütün ağızlar kenetlenmişti."(316)

Ağzından çıkanı kulağı duymamak:"Başkan, senin ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu?"(127)

Ağzını açmamak:"Osman Paşa önce ben konuşacağım, sen sakın ağzını açma."(313)

Akl erdirmek:"Bizim nerede, ne yapacağımıza şeytan bile akıl erdiremeyecek."(336)

Akl erdirmek:"Diğeri de kalıpcılık ve yavaşlık, buna da sebeplerini bilmeme rağmen bir türlü akıl erdiremiyorum."(116)

Akl sır erdirmek:"Hakurk'ta neler oldubitti şeytan bile akıl sır erdiremez."(303)

Akl yürütmek:"Klasik muharebe akılla yürütülebilir."(138)

Aklı almak:"Ne yapacağımızı tahmin ederlerdi de; nasıl yapacağımız onların aklının alabileceği şeyler değildi."(293)

Aklı almamak:"Dışarıda oturduğunuz yeri nokta olarak nasıl bilebiliyorlar bunu bir türlü aklım almıyor komutanım."(329)

Aklı ermek:"Bu işler onun akli zaten ermez de, örgütüne eğitim veren yabancı gayri nizami harp uzmanlarından buna çare bulmalarını istemeyi düşünse daha iyi olur."(189)

Aklını başına toplamak:"Aklınızı başınıza toplamanın zamanı gelmiştir."(267)

Aklını ve ruhunu alt üst etmek:“Karakol, üs, kışla ve kritik sabit mevzilerde bu silahı bizimkilerinde kullanması gece baskın ve saldırılarında kimin nerede olduğu konusunda herkesin aklını ve ruhunu alt üst ediyordu.”(99)

Aklının ucuna getirmemek:“...olabileceğimizi akıllarının ucuna bile getirmediklerinden duruşlarında hiç değişiklik olmuyordu.”(289)

Alet olmak:“Çarpışarak buraya çıkmış olman, eski kusurlarını örtüyor. Korkacak bir şey yok. Bundan sonra onlara alet olmayacaksın.”(112)

Alt etmek:“Zamanla yarışmak ve onu alt etmek demekti.”(109)

Altından toprağı çekmek:“Hakkâri gibi, altımızdan toprağın çekildiği zehabına kapıldığımız bir yerde, böyle bir şey olamazdı.”(127)

Altını üstüne getirmek:“Yurt içi ve yurt dışı kampların altını üstüne getirip tek kayıp verilmezken, bir küçük mekânda on şehit veriliyordu.”(138)

Arı kovanının içine dalmak:“Harekât arı kovanının içine dalmak şeklindeydi.”(157)

At oynatmak:“...Onların biraz uzağında da beş olmak üzere elli sekiz PKK’lı, yani Başkale’nin bu bölgede at oynatan grubunun tamamı, imha edildi.” (251)

Avucunun içinden daha iyi bilmek:“Peki, avucumuzun içinden daha iyi bildiğimiz o küçük Çukurca’nın...”(296)

Babaya gelmek:“Hepiniz uyanın efendiler; babaya geldik.”(259)

Başiboş bırakmak:“Bir kaba gücün başiboş bırakılması gibi çılgınca ateş ediyorlardı.”(79)

Başına iş açmak:“İleride başına iş açabilir.”(323)

Başını ağrıtmak:“Bu ikili daha çok Türkiye’nin başını ağrıtacak.”(321)

Bedel ödemek:“Bedelini hemen ödüyüz.”(260)

Bedel ödemek:“Ve kuranlar hangi bedeli ödediye, ancak o bedel ortaya konularak savunulabilir.”(338)

Bel kırmak:“Şu geçen iki yılda zaten bellerini kırdınız.”(314)

Bertaraf etmek:“Efendiler bu plan eksik; çünkü bu musibeti çıkaran, bu işin başı ve önderi olan herifi bertaraf edecek, sevk olunacak bir kıta ayrılmamış.”(190)

Bileğini bükmek:“Hayatta karşılaşacağınız insan hallerine ilişkin hiçbir şeyin sizin bileğinizi bükemeyeceğini bildiğimden, sıradan temennilere lüzum görmüyorum.”(239)

Bir yolunu bulmak:“Sen bir yolunu bulup işini nasıl olsa yapıyorsun ya.”(137)

Birbirini çiğnemek:“...bütün kadın ve çocukları da helikoptere binmek için birbirini çiğniyordu.”(139)

Boşa dönüp durmak:“Avare kasnak boşa dönüp durursunuz.”(35)

Boyun eğmemek:“Herkes kendini en kötü koşullarda bile iyi hissetmeli, mücadele iradesini zayıflatacak hiçbir şeye boyun eğmemeliydi.”(176)

Bulutları yelpaze ile dağıtmak:“Kimse bulutları yelpaze ile dağıtamaz.”(52)

Burnu bile kanamamak:“Bu güne kadar yapılan eylemlerde köyden hiç kimse burnu bile kanamıyordu.”(137)

Burnundan solumak:“...biz Hakurk’ta burnumuzdan solurken...”(341)

Burnunu dibinde olmak:“PKK’nın üst düzey kadrosundan 700 kişi burnumuzun dibin deki bir yerde bir buçuk ay süren bir toplantı yapıyordu.”(341)

Burnunun dibinde olmak:“Bu istihbarat bizim için çok sürpriz oldu, ama nasıl oluyor da, burnumuzun dibine en üst kademededen 400-500 kişi topluyor ve orada uzun bir süre kalıyorlardı?”(265)

Burnunun dibinde olmak:“Bu köy halkının burunlarının dibindeki PKK’lıların eylemlerini önceden haber almaları mümkün değildi.”(137)

Caka satmak:“Daha önce de hep konuştuk ama gene bu vesile ile gene söylüyorum; bu adam yıllardır, nasıl oluyor da burnumuzun dibindeki Suriye’de fink atıp, Türkiye Cumhuriyeti’ne caka satıyor?”(189)

Can çekişmek:“Katılım da neredeyse sıfırda, dağ kadrosu can çekişiyor.”(314)

Can derdine düşmek:“Artık can derdine düştü denilebilir.”(266)

Canı yanmak:“...bölgelerinde çok can yanar ve çok kayıp veririz.”(308)

Canını dişine takmak:“Onlar canlarını dişlerine takmasaydı, dün gece olacaklar PKK ile mücadele tarihine yüz karası diye geçerdi.”(86)

Canını esirgememek-Toprakları kanla sulamak:“Bu Vatan ve bu Millet için genç yaşında canını esirgemeyen ve bu toprakları kanıyla sulayan kahraman evladımız ve diğer evlatlarımızın anılarını sonsuza dek yaşatmak.”(339)

Cehenneme çevirmek:“Zap Vadisi’ni cehenneme çevirin.”(102)

Cehenneme çevirmek-İşlerini bitirmek:“Biz gider, onların bulundukları yeri cehenneme çevirir, işlerini bitirirdik.”(300)

Cennete sefer düzenlemek:“PKK Tur ile Devlet Tur, cennete sefer düzenlemekte yarışıyor.”(262)

Cımbızla çekmek:“...bulunduğu yerlerden cımbızla çeker gibi...”(298)

Cirit atmak:“Yabancı topraklarda etrafınızda PKK’lılar cirit atarken bölük bölük, 400-500 askerle yığınlar halinde durulur mu?”(218)

Ciyak ciyak ötmek:“Geri bölgeleri kuşatılan, hiç ummadıkları bir durumla, hem de Irak arazisinde yüz yüze kalan PKK grubunun telsizleri, ana baba günü, panik halinde ciyak ciyak ötüyordu.”(159)

Çakılıp kalmak:“Hepsi de buralara çakılıp kalmaktan rahatsız.”(261)

Çarçur etmek:“Bir kibrit çöpü yapacağım diye bir çınar ağacını çarçur etmektedir.”(93)

Çayın taşıyla çayın kuşunu vurmak:“Anadolu’da; ‘çayın taşıyla çayın kuşunu vurmak’ diye bir söz vardır.”(320)

Çığırından çıkmak:“İkisi de bu işlerin çığırından çıkma sebebi olarak Ankara’dakileri gösteriyordu.”(127)

Çıkmazda olmak:“PKK lideri, kan dökmeye, katliamlara dayalı örgütünün artık çıkmazda olduğunun farkında.”(266)

Çılgına çevirmek-Zıvanadan çıkarmak:“Türk topraklarındaki dağlarda Türk mil-
letine ve onun ordusuna kabadayılık yapılması bizi çılgına çevirip zıvanadan çı-
kartır.”(342)

Çın çın öttürmek:“Küçük bir metalik ses bile ortalığı çın çın öttürüyordu.”(214)

Çileden çıkmak:“İnsanı çileden çıkarmaya yetiyordu.”(55)

Dalga geçmek:“Hakkâri gazetesi; mülki idarenin vurdumduymazlığı, uyuşuk-
luğu ve devlet unvanlarıyla açıktan dalga geçiyordu.”(129)

Dersini vermek:“Son derslerini vererek işlerini bitirin, sizleri gururla izliyorum,
anonsunu taptım.”(110)

Devede kulak:“PKK Yüksekova Şemdinli mihverinde iki büyük darbeyi üst üste
yemişti, ancak bunlar, devede kulak bile değildi.”(115)

Devede tüy:“Komutanım o konuşma devede tüy bile değil.”(304)

Didik didik etmek:“...bütün yurt içi alanlarını didik didik edercesine, mıntka
esasına göre operasyonlar yapıldı.”(333)

Dil dökmek:“Üstelik pist başından bizim üç pilotumuz bütün kış bu kışlada bu-
lundukları konusunda kendilerine dil dökmüştüm.”(192)

Dili dolaşmak:“Ama çocukların elinden bir şey gelmediği için ve saygılarından
dillerini dolaştırarak konuşuyorlar.”(260)

Dilinde tüy bitmek:“Söylemekten dilimde tüy bitti.”(259)

Dilini yutmak:“Dilinizi mi yuttunuz yoksa.”(341)

Dilinin ucuna gelmek-Canlarına okumak:“Dilimin ucuna gelmesine rağmen, yani
25 gün önce gidip canlarına okuyamadığınız...”(323)

Dipsiz kör kuyulara dönmek:“1984’ten itibaren israf edilen on yıldan ötürü mese-
le dipsiz kör kuyulara dönmüş.”(338)

Direnci arttırmak:“Çaresizlik canlıların direncini artırır.”(214)

Dişe dokunmak:“...dağlarda dolaşan dişe dokunur herhangi bir PKK unsuru da
yoktu.”(326)

Dişini tırnağına takmak:“Şu anda mücadeleyi sürdürüyor gibi görünseler de,
dişini tırnağına takmış, son güçlerini sergiliyorlar.”(314)

Dokuz ayın çarşambalarını bir araya getirmek:“Bu iş için dokuz ayın çarşambala-
rını bir araya getirmeye ihtiyaç yok.”(335)

Donup kalmak:“Epey bir süre donup kaldı.”(313)

Dudakları uçuklamak:“...bir kişinin dudakları birkaç dakikada uçuklardı.”(300)

Dünyası kararmak:“Gece yarısından sonra Üzümlü Karakolu’ndan Kuzey
Irak’a girip kampın batıdaki giriş kapısı olan Baloka köprüsünü kapatan 2. Dağ ve
Komando Taburu’nu fark etmeleri ise dünyalarını kararttı.”(214)

El mi yaman bey mi yaman:“Gösterin kendinizi; el mi yaman bey mi yaman her-
kes görüp öğrensin.”(260)

Elde bulundurmak:“Kritik bölgelerde kritik mevzilerin mutlaka elde bulundu-
rulması.”(191)

Elde etmek:“Onlar da bunun farkında olmalarına rağmen somut bir emare elde edemiyorlar, köyü kaybetmek istememek gibi bir düşünceyi de muhafaza ediyorlardı.”(138)

Ele avuca sığmamak:“Üstelik biz ele avuca sığmadığımız için zarar da veremiyorlar.”(335)

Elekten geçirmek:“Şemdinli Dağ ve Komando Taburu, Ortaklar-Beyyurdu dâhil bütün alanı batı yönünde dört gün elekten geçirdi.”(194)

Eli kırılmak:“Milyonlarca kişi bir sel olarak Mehmetçiğe kalkan tüm elleri kırmaya geliyoruz.”(130)

Ev bark tanımak:“Ev bark tanımaz.”(303)

Fink atmak:“Şırnak’la komşu bu muntıkada PKK grupları fink atıyordu.”(135)

Göğüs göğse gelmek-Gırtlak gırtlığa gelmek: “Daha önce de göğüs göğse gelmişti; ama bu defaki tam bir cephe savaşı gibi, gırtlak gırtlığa yapıldı.”(257)

Geniş kazanın sıcak suyuna atlamak:“...fokurdayan bir geniş kazanın sıcak suyuna atlanmış olman.”(341)

Gerçeği görmek:“Senin için PKK’nın ruhunu yakalayıp gerçeği görmek.”(96)

Gereğini yapmak:“Genel trafik akışı içerisinde yolun kesilmesi veya pusuya maruz kalınması halinde gereğini yapacaklardır.”(105)

Göz açıp kapamak:“Bütün bunlar göz açıp kapayınca kadar birkaç dakika içinde oldu.”(328)

Göz göre göre gelmek:“Çatışma yerlerinden dumanlar ateşler çıkarken göz göre geliyorlardı.”(330)

Göz gözü görmemek:“Hâlbuki onlara bu göz gözü görmeyen günün uygun olduğu söylenmişti.”(289)“8 Mart’ta göz gözü görmeyecek şekilde kar yağıyordu.”(290)

Gözden kaybolmak:“Gözden kaybolmak için girdikleri, ateşlere karşı koruması olmayan...”(322)

Göze almak:“...için her şeyi göze alacaklarını değerlendiriyordu.”(292)

Göze almak:“Kaçacak ve çekilebilecek bir yolun olmayışı ise her şeyi göze almalarına sebep olur.”(214)

Gözleri parlamak:“Askerlerin gözleri parlıyor, bir an önce hücum etmek için sabırsızlanıyorlardı.”(213)

Gözlerinden öpmek:“Gözlerinden de öptüğünü söylediler.”(314)

Gözü kara olmak:“Temmuz ayında bölgedeki asker ve sivillerin, üzerinde kimisinin 1500 kimisinin 3000-4000 militanın olduğunu söyledikleri, bölgedeki en gözü kara aşireti olan Gerdilerin de uğursuz kabul ettikleri dağ.”(108)

Gözü kaymak:“Ara ara gözleri Kurmay Başkanı’na kayıyordu.”(127)

Gözü tutmamak:“Ayrıca, o bölgeyi gözüm tutmuyor.”(308)

Gözü üzerinde olmak:“Gözüm üzerinizde; nasıl yapacağınızı göreceğim.”(143)

Gözünü budaktan esirgememek:“Hepiniz deli fişek, gözünü budaktan esirgemeyen çocuklarsınız.”(293)

Gözünü kırpmamak:“Ellerine aldıkları yazı, ‘oğullarının muharebede düşman üzerine yürürken, vatani ve ulusu için gözünü bile kırpmadan ölüme nasıl gittiğini detaylı olarak anlatıyordu.’”(196)

Gözünü kırpmamak:“Onun için ‘vatanımız’ diye bu dağlarda gözlerini kırpmadan ölüme giden çocuklar için...”(308)

Gözünü kırpmamak:“Sabaha kadar gözümü kırmadım.”(243)

Gücü yetmek:“Buna da artık gücü yetmiyordu.”(263)

Haremi ismetine namahrem sokmak:“İki ve en önemlisi aymazlığa düşüp haremi ismetinize namahrem sokmuşsunuz.”(259)

Hayallerini karartmak:“Bu duruş ve kararlılığınız PKK üzerinde bin militanı aynı anda yok etmekten çok daha fazla psikolojik çöküntü yaratarak, onların gelecek hayallerini karartıyor.”(184)

Hesap sormak:“Bunları yapanlardan hesap soracağım.”(267)

Hesap sormak:“Hesap soran, hakkını arayan, kendi gücünün bilincinde olan halk bitirir.”(126)

İç içe olmak:“Karakol, Üzümlü Köyü ile iç içeydi.”(137)

İçi yanmak- İçi kan ağlamak:“Ölen evlatlarımızı, vatandaşlarımızı duyun artık ne olur. İçimiz yanıyor, kan ağlıyor.”(129)

İdare etmek:“Sonra biz niye birilerini idare edelim?”(128)

İlham vermek:“Gerçek güç insanları etkilemek ve onlara ilham vermektir.”(247)

İpe sapa gelmek:“Albayım, ipe sapa gelmez bu tip şeyler insanı, PKK’dan daha fazla yoruyor.”(117)

İşi bitirmek:“Başkan bu tip işlerde, yere inmiş, tetikte duran yırtıcı kuş gibi oluncak ve eşek arısı öldürür gibi bir vuruşta ve ilk harekette işi bitireceksin.”(128)

İz bırakmak:“Bir ömür unutulmayacak izler bırakacak belleklerimizde.”(129)

Kaçamak güreşmek:“Bu güne kadar herkes kaçamak güreşiyor.”(98)

Kafa yormak:“Şu aylarca kafa yordüğümüz, uykusuz kaldığımız demeyeceğim...”(341)

Kafasındaki paslı çivi söküp atmak:“İşte şimdi karakoldaki herkesin kafasındaki paslı çivi söküp atın.”(145)

Kalıba girmemek:“Sakın hiçbir kalıba girmeyin.”(248)

Kan gölüne dönmek:“Kan gölüne dönmüş yerlerde dahi hiçbir ceset yoktu.”(153)

Kan ter içinde kalmak:“Kan ter içindeydi.”(313)

Kanı yerde kalmamak:“Terörü önleyeceğiz, ‘Kanları yerde kalmayacak’ gibi boş laflarla milleti oyalayıp, yoran; vatani, kedi sever gibi tüy yatımı sevenlerin yapacağı işte budur, dedim.”(128)

Kanla destan yazmak:“Kanlarıyla destan yazarlar ‘herkes rahat uyusun biz buradayız’ diyor.”(163)

Karabasasını kaldırmak:“Türk olmaktan gurur duyan milyonların üzerindeki karabasasını kaldırdınız.”(98)

Karşı koymak:“PKK’nın elindeki ağır silahlar ve sayılarının fazlalığına karşı koymanın da bir sınırı vardı.”(141)

Kartala kaçmış serçeye çevirmek:“Ahmet, el yumruğu yemeyen kendi yumruğunu değirmen taşı sanırmış, dirensinler de görelim; o tepenin üzerinde hepsini kartala kaçmış serçeye çevireceğiz.”(214)

Kedini fareyle oynadığı gibi oynamak:“Gece hasmını alt eden, gündüz onunla, kedinin fareyle oynadığı gibi oynar.”(320)

Kem küm etmek:“Önce cevap vermediler, sonra kem küm ettiler ve:”(299)

Kendi kendine ağır gelmek:“Komutanım, burada öyle anlar var ki, insanın kendisi bile kendine ağır geliyor.”(128)

Kendini kandırmak:“Süsü ve kendimizi kandırmayı ne kadar seviyoruz değil mi komutanım!”(46)

Kıl kopartmak:“Ondan ne kıl kopartırsak, o kadar kârdır, demiştir.”(132)

Kılına dokunmak:“Şimdiye kadar köyü boydan boya geçip köyün dışındaki evleri mevzi diye kullanan PKK, içinden geçtiği köyden, korucular dâhil, hiç kimse- nin kılına dokunmuyor.”(139)

Kılına halel getirmek:“Bu karakoldan herhangi bir askerin kılına halel gelirse, bunu yapmaya kalkışacakların başına neler geleceğini, bu karakolda bulunan herkesin kendi gözüyle göreceğini söyledi.”(143)

Kıran kırana:“Her zaman şiddet yüksekti, fakat bu kez muharebeler kıran kırana yapıldı.”(327)

Kıvranıp durmak:“Askerlerimiz tüm güçleri ile bizleri korumak için mücadele ederken, bizler de bütün dualarımızla, endişelerimizle sıcak yatağımızda kıvranıp duruyoruz.”(129)

Kol kanat kırmak-Köklerine kibrit suyu sıkmak:“Kol ve kanatlarını kırıp, köklerine kibrit suyu sıkacaktık.”(314)

Kulağın üstüne yatmak:“Burada önemli olan işin tekniğini bilen sizin de kulağınızın üstüne yatmanız.” (118)

Kulağına arz etmek:“Genelkurmay Başkanı bu bilgiyi Cumhurbaşkanı’nın kulağına arz etti.”(323)

Kulaklarını çekmek:“Kulaklarını çekerim.”(304)

Kurumaya yüz tutmak:“Fakat siz başışladık diye afla her haltı yiyenleri tekrar halkın arasına sokarsanız bu kurumaya yüz tutmuş tarlayı yeniden sulamaya benzer.”(337)

Kuş uçmaz kervan geçmez:“Kuş uçmaz kervan geçmez bir dağın kuytusundan benim nasıl haberim olsun?”(309)

Maskeleri aşağı indirmek:“Bu gece maskeleri aşağı inmişti.”(153)

Nabız kontrol etmek:“Lozan’dan sonra İngiliz Büyük Elçisi, halkın nabzını kontrol etmek amacıyla, Ankara’da bir pazaryerine gidiyor.”(127)

Nazar değmek: “Her zaman her yerde karşılaşabilirsiniz. Size nazar değdi.”(187)

Ocağına incir ağacı dikmek:“Gidin; hepsinin paçavrasını çıkarıp, ocaklarına incir ağacı dikin.”(293)

Ortalığı karıştırmak:“PKK’lılarla köylüler, karakola saldırarak, ortalığı karıştırıp dikkatlerin buraya çekilmesini istemiyorlardı.”(177)

Öfkesinin önünde duramamak:“Öfkesinin önünde kimse duramadı.”(57)

Ölüme göz kırpmadan gitmek:“Siyasetçiler ve başta savcılar, tüm kamu görevlileri, güneydoğuda ölüme göz kırpmadan giden Mehmetçik kadar fedakâr olmak zorunda.”(173)

Paça kaptırmak:“Büyük birlikler hem daha fazla paça kaptırıyor hem de yaklaşımları ağır ve gürültülü oluyor.”(337)

Pusu kurmak:“...köyün girişinde pusu kurulmuştu.”(329)

Pusuya düşürmek:“Ormancık Köyü korucuları, PKK ile yaptıkları plana uygun olarak, iki piyade timini pusuya düşürdüler.”(229)

Rafa kaldırmak:“Ethem, çok eski de sayılmayan bu savaşın klasikleri ve kalıpları rafa kaldırıldı; zamanın eskittiği şeyler geç.”(185)

Ruhu duymamak:“Askeri kanat, ‘kimsenin ruhu duymayacak güvencesi veriyor.”(316)

Ruhu duymamak:“Sağ yakalanan PKK’lılar komandolarımızın gelişi için ‘ruhumuz bile duymadı dediler.”(305)

Ruhu harekete geçirmek:“Siz milletin moralini yükseltmek, askerlerin ruhlarını harekete geçirmek, onları yüreklendirmek, karşı tarafın da psikolojisini bozmak için neler önerirsiniz?”(92)

Saf yerine koymak:“Ve bu köy kurnazları, kendileri dışındakileri saf yerine koyuyor.”(139)

Sapı samana karıştırmak:“Militan, milis, yardımcı ve yatakçı, halk iç içeydi, sap samana karışıktı.”(94)

Sevinç çığlıkları atmak:“Köyleri savunan korucular ve halk; Nizamettin Taş’ın evler ve bazı samanlıklar tutuşunca bir tepenin üzerinde sevinç çığlıkları atarak hoplayıp zıpladığını söylediler.”(231)

Silip süpürmek:“Kar yağmadan Hakkâri Bölgesi’ndeki PKK gruplarını gece gündüz demeden, silip süpürerek, milletin başına musallat edilen bu belayı def edeceğiz.”(90)

Sözü uzatmak:“İki yıldır verilebilecek yüzlerce örnek olmasına rağmen, sözü daha fazla uzatmak istemedim.”(324)

Suya götürüp susuz getirmek:“Onları suya götürüp susuz getirmiyor muyuz?”(335)

Suyu ısınmak:“Sizin buralarda suyunuz ısındı.”(60)

Şaşkınlık yaratmak:“Diğeri de bir astsubay çavuş; yanına altı yedi asker alarak emniyet timinin yanına koşmuş ve bizzat iki PKK’lıyı vurarak karşı tarafta şaşkınlık yaratmıştı.”(134)

Şeytanı şaşırtmak:“Hareket edecek, sızacak, ağın içine alacak, darbeleyecek, şeytanı bile şaşırtacaksın.”(72)

Şok olmak:“Hepimiz şok olduk.”(301)

Tepelerine çökertmek:“...bunları yakaladı ve orayı tepelerine çökertti.”(322)

Ter ve ateş basmak:“Komutanım siz konuşurken beni ter ve ateş bastı.”(324)

Tereyağından kıl çekmek:“Kuzey Irak harekâtınız çok şık oldu. Tereyağından kıl çeker gibi.”(128)

Tetikte olmak:“Muharebelerde herkesin beyni uyuşmuş ya da dağılmış olduğundan liderin iki kat tetikte olması gerekir.”(247)

Topa tutmak:“Yöredeki yedi köyünde topa tutulduğunu iddia etti.”(331)

Un ufak olmak:“Birbiri ardına, o noktadaki kayalık un ufak oluncaya kadar.”(171)

Üzerine sis gibi çökmek:“Eğer bu yetenek olsaydı, Dağ ve Komando Tugayı’nın herhangi bir taburu, irade ve saldırganlıklarıyla, gecenin ve coğrafyanın sebep olacağı bütün risklere rağmen, saldıran grup veya grupların üzerine sis gibi çökerdi.”(133)

Üzerine titremek:“Ana olan tüm canlılar gibi çocuğunun üzerine titriyordu.”(57)

Vicdanı kaldırmamak:“Yok paşam, vicdanımız kaldırmadı. Allah var yukarıda.”(135)

Yeniden doğmuş gibi olmak:“Yıllarca dünyanın en acımasız teröründen bunalan yöre halkı, yeniden doğmuş gibi oldu.”(267)

Yer yerinden oynamak:“Bütün gece orada kalmaları sonucu meydana gelebileceklerden yer yerinden oynar.”(193)

Yerden göğe kadar:“Yerden göğe haklısın.”(142)

Yerle bir etmek:“Kuzey Irak’ta ‘Süngü Operasyonu’! PKK’nın Kuzey Irak’taki kamplarına 35 km. kadar giren 2500 dağ komandosu Avaşın Kampı’nı yerle bir etti.”(129)

Yüreğini açmak-Gönül gözüyle bakmak:“Bunu cevabı çok basit; yüreğini açacaksın ve gönül gözüyle bakacaksın.”(338)

Yüz karası:“Onlar canlarını dişlerine takmasaydı, dün gece olacaklar PKK ile mücadele tarihine yüz karası diye geçerdi.”(86)

Yüz vermek:“Bu köy bu güne kadar PKK’ya hiç yüz vermeyen ve hiçbir şekilde pes etmeyen vatandaşlardan oluşuyordu.”(141)

Yüz vermek:“Yüz verirken, miskin asmanın kel kuruğu işte böyle, bir gün gelir tepene çıkar.”(126)

Yüz yüze kalmak:“Gece yüz yüze kaldıkları korku insanları hiçbir şeyi göremez ve dinlemez hale getirmişti.”(141)

Yüz yüze olmak:“Yüz yüze olduğumuz durumların terör sözcüğünün tam karşılığı olan; suikast, kundaklama, tedhiş gibi eylemlerin çok ötesinde olduğunu...”(136)

Yüzündeki peçeyi çıkartmak:“...PKK’lı için yüzündeki peçeyi çıkartıp atar mı?”(315)

Zaman kaybetmek:“Onları bekleyerek zaman kaybedemezdim, diyor.”(185)

Zamana yaymak:“Özellikle hava araçlarını alırken donatımı eksik olmamalı, hatta zamana yayarak parça parça alırsanız daha pahalı olur.”(134)

Zamanı çarçur etmek:“Bunlara zamanınızı çarçur ettirmeyin.”(82)

Zamanı kılıç gibi kesmek-Zamanın su gibi akması:“Zaman hem kılıç gibi kesiyor, hem de su gibi akıyordu.”(151)

Zamanla yarışmak:“Zamanla yarışmak ve onu alt etmek demektir.”(109)

Zihinde raflamak:“Bütün gece subaylara yapacağım konuşmayı zihnimde rafladım.”(56)

Zihinden geçmek:“Üç ayın her günü, her günün uykusuz ve gergin geçen neredeyse 24 saati; tüm yaşadıklarımız, şimşek gibi zihnimden geçti.”(127)

Zihinsel bağ kurmak:“Her noktada aynı anda olamayacağımdan, bulunamadığım yerlerde olup bitenleri; hissetmeliyim, sezmeliyim, subay ve askerlerle zihinsel bir bağ kurabilmeliyim.”(178)

Zinciri kırmak:“Bak sen ne çalışkan adamsın, iki yıldır buradasın, gidişatı saat saat yaşıyorsun, gene de zinciri kıramıyorsun.”(72)

V. SONUÇ

Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok adlı eserde iki yüz on sekiz deyim kullanılmıştır. Bunun yanında on iki konu başlığına ayrılmış, yüz seksen yedi tane kime ait olduğu belirtilmeyen vecizeye yer verilmiştir. Kime ait olduğu belli olan vecizelerin sayısı altıdır. Bunlardan başka eserde otuz iki tane, dört konu başlığına ayrılmış atasözü tesit ettik.

Yukarıdaki rakamlarla belirtilen atasözü, vecize ve deyimlerin sayısı, orta boy bir anı kitabı için oldukça fazladır. “*Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok*”, adı bilinen, eserleriyle tanınan herhangi bir edibin kitabı olsa, bu tespitlerimiz bizi şaşırtmayabilirdi. Fakat bir askerin kaleminden çıkmış olan bu eser, anlattığı gerçekler ve çözüm yollarının dışında, edebiyatımız için de her daim değerini muhafaza edecek bir eser olarak anılacaktır.

Eser, dil ve üslup açısından da çok değerlidir. Pamukoğlu eserinde, “*PKK ile yapılan mücadele Hakkari’de ve Kuzey Irak’ta 3000 m. üstündeki dağlarda ve dağ geçitlerinde ya kar üstünde ya da güneşin altında yürütülmüştür. Bu vahşi doğada Nisan ayı ile birlikte rengârenk kır çiçekleri açar. Ancak içinde bulunduğumuz ruh durumu bunların hiçbirinin farkına varılmasına olanak tanımaz.*” sözleriyle, sadece bir asker olmadığını, aynı zamanda kalemi güçlü bir yazar olduğunu da göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Eyüboğlu, E.Kemal, *13. Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*, 2 cilt, İstanbul 1973.
- Akalin, M.Sami, *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1966.
- Aksoy, Ömer Âsım, *Atasözleri ve Deyimler*, Ankara 1965.
- Aksoy, Ömer Âsım, *Atasözleri ve Deyimler El Kitabı*, Ankara 1965.
- Arat, Reşit Rahmeti, *Kutadgu Bilig*, Ankara 1959.
- Atalay, Besim, *Çeşitli Halk Fıkraları ve Deyimleri*, Ankara 1968.
- Bahadın, Yusuf Ziya, *Deyimlerimiz ve Kaynakları*, İstanbul 1958.
- Dilçin, Dehri, *Edebiyatımızda Atasözleri*, İstanbul 1945.
- Gerçek, Selim Nüzhet, *Atalar Sözü*, İstanbul 1961.
- Mutluay, Rauf, *Türk Halk Şiiri Antolojisi*, İstanbul 1972.
- Özön, Mustafa Nihat, *Atasözleri*, İstanbul 1956.
- Pakalin, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1956.
- Peremeci, Osman Nuri, *Atalar Sözlüğü*, İstanbul 1943.
- Sezgin, Şaban, *Türkçe Deyimler ve Kelime Grupları Sözlüğü*, İstanbul 1969.
- Bölge Ağzlarında Atasözleri ve Deyimler, 2 cilt, Türk Dil Kurumu, Ankara 1969-1971.
- Türkçe Sözlük I-II*, Türk Dil Kurumu, Ankara 1988.
- Türk Atasözleri ve Deyimleri*, 2 cilt, Millî Kütüphane Genel Müdürlüğü, İstanbul 1971.

